

TÀI NGUYÊN VÀ CÁC LOẠI HÌNH DU LỊCH TRONG BÁCH KHOA THƯ DU LỊCH TỈNH QUẢNG NINH

BÙI THỊ TIẾN *

Tóm tắt: Bài viết đề cập đến một số tài nguyên và các loại hình du lịch của tỉnh Quảng Ninh, từ đó đề xuất cấu trúc vi mô của loại mục từ về tài nguyên du lịch trong *Bách khoa thư Du lịch tỉnh Quảng Ninh* nhằm cung cấp những thông tin chính xác, cập nhật và toàn diện về quá trình hình thành và phát triển các loại hình du lịch ở Quảng Ninh.

Từ khóa: Tài nguyên du lịch, loại hình du lịch, Quảng Ninh, *Bách khoa thư Du lịch tỉnh Quảng Ninh*.

Abstract: The article mentions some tourism resources of Quang Ninh province, thereby proposing the micro-structure of the type of entry of tourism resources in the *Tourism Encyclopedia of Quang Ninh Province* in order to provide accurate, updated and comprehensive information on the process of formation and development of tourism types in Quang Ninh.

Keywords: Tourism resources, tourism types, Quang Ninh, *Tourism Encyclopedia of Quang Ninh Province*.

1. Mở đầu

Tài nguyên du lịch là tổng thể các điều kiện về tự nhiên, văn hóa lịch sử nhằm sử dụng trực tiếp hoặc gián tiếp vào việc sản xuất các sản phẩm du lịch. Tài nguyên du lịch của mỗi địa phương có những đặc điểm khác nhau, vì vậy mỗi vùng miền đều có những sản phẩm du lịch mang đặc trưng

riêng. Sự phát triển của ngành du lịch ở mỗi địa phương phụ thuộc lớn vào các nguồn tài nguyên du lịch có trong địa phương đó. Tài nguyên du lịch là một trong các yếu tố quan trọng để mỗi địa phương phát triển các loại hình du lịch của mình. Căn cứ vào tài nguyên du lịch, các công ty lữ hành tiến hành khai thác và sử dụng hiệu quả hoạt động du lịch của địa phương.

2. Tài nguyên du lịch ở Quảng Ninh

Tài nguyên du lịch được phân thành hai loại: tài nguyên du lịch tự nhiên và tài nguyên du lịch nhân văn. Tài nguyên du lịch tự nhiên gồm có khí hậu, địa hình, cảnh quan thiên nhiên, phong cảnh,... Tài nguyên du lịch nhân văn gồm có tài nguyên du lịch nhân văn vật thể như: di tích lịch sử, công trình văn hóa, kiến trúc,... và tài nguyên nhân văn phi vật thể như: truyền thống lịch sử của các dân tộc, loại hình văn hóa nghệ thuật, phong tục tập quán,...

Tài nguyên du lịch tự nhiên

Quảng Ninh có lợi thế về tài nguyên du lịch tự nhiên như địa hình, hồ, sông, suối, biển đảo, cảnh quan, phong cảnh.

Tài nguyên về địa hình gồm có các dãy

* ThS - Viện Từ điển học và Bách khoa thư Việt Nam; Email: tientudien@gmail.com

núi cao, thảm thực vật và hệ sinh thái đa dạng như: vịnh Hạ Long; núi Yên Tử (thành phố Uông Bí); núi Bài Thơ, núi Chùa Lôi, Kỳ Thượng (thành phố Hạ Long); núi Chúc Bài Sơn (huyện Hải Hà); vùng núi Bình Liêu;...

Tài nguyên hồ, sông, suối, thác điển hình có: thác Lang Cang, thác Khe Lạnh (huyện Ba Chẽ); thác Bạch Vân (huyện Đàm Hà); hồ Trúc Bài Sơn (huyện Hải Hà); hồ Yên Trung, thác Lũng Xanh (thành phố Uông Bí); hồ Yên Lập (thành phố Hạ Long); hồ Khe Chè (thị xã Đông Triều); thác Mơ (thị xã Quảng Yên);... Tài nguyên tự nhiên được đánh giá cao, có tính khả thi để đầu tư phát triển loại hình du lịch nghỉ dưỡng, chữa bệnh là nguồn nước khoáng nóng tại phường Cẩm Thạch và phường Quang Hanh, thành phố Cẩm Phả.

Tài nguyên biển đảo bao gồm: vịnh Hạ Long, vịnh Bái Tử Long, huyện đảo Vân Đồn, vườn quốc gia Bái Tử Long, huyện đảo Cô Tô, đảo Vĩnh Thực, bãi biển Trà Cổ, rừng quốc gia Cát Bà, rừng ngập mặn ở Tiên Yên,... Tài nguyên biển đảo tại Quảng Ninh có quy mô lớn, giá trị sinh học phong phú, đa dạng, là nguồn tài nguyên quý cho ngành công nghiệp chế biến, xuất khẩu thủy sản của địa phương.

Tài nguyên cảnh quan, phong cảnh gồm: cảnh quan vịnh Hạ Long, cảnh quan Bãi Cháy, cảnh quan núi Yên Tử, Sóng núi Bình Liêu, Bãi biển Trà Cổ,...

Tài nguyên du lịch nhân văn

Các di tích lịch sử văn hóa tại Quảng Ninh đã phản ánh quá trình hình thành và phát triển vùng đất từ thời tiền sử và sơ sử quan các di chỉ khảo cổ. Di sản văn hóa, lịch sử, nghệ thuật có sự kết hợp văn hóa biển, văn hóa đất mỏ và văn hóa các dân tộc thiểu số, đang được đầu tư bảo tồn. Loại

hình nghệ thuật di sản dân gian, phong tục, tập quán, ẩm thực, lễ hội,... mang nét đa dạng văn hóa, có giá trị nghệ thuật cao. Làng nghề truyền thống phát triển đa dạng với nhiều nhóm ngành nghề khác nhau như gốm sứ, thủy tinh, mây tre đan, thêu, dệt, chế biến nông sản,... đang được chú trọng đầu tư phát triển ngày càng lớn mạnh. Đặc sản văn hóa ẩm thực tại Quảng Ninh có sự kết hợp hài hòa giữa các đặc sản từ biển, các đặc sản đồng bằng Bắc Bộ và đặc sản miền núi, như: gà râu Cái Chiên, chè xã Quảng Long (Hải Hà), gà Tiên Yên, bánh gât gù Tiên Yên, miến dong Bình Liêu, cá tầm nước lạnh Bình Liêu, rượu ba kích tím Ba Chẽ, rượu nấm linh xanh Ba Chẽ, trà hoa vàng Ba Chẽ, mía tím Quảng Chính, quế Bình Liêu, tinh dầu hồi,...

Ngoài ra, các sản phẩm OCOP tại Quảng Ninh tính đến đầu năm 2020 trên toàn tỉnh đã có 196 sản phẩm được xếp hạng từ 3 đến 5 sao, trong đó có 8 sản phẩm đạt 5 sao, 62 sản phẩm 4 sao và 126 sản phẩm 3 sao¹. Sản phẩm OCOP có mặt đầy đủ ở các nhóm ngành: dịch vụ du lịch cộng đồng và điểm du lịch, các sản phẩm thảo dược, thực phẩm, đồ uống. Từ những nguồn tài nguyên phong phú của địa phương đã tạo điều kiện thuận lợi để các sản phẩm về du lịch ngày càng phát triển.

Thành phố Hạ Long và huyện đảo Vân Đồn là trung tâm đón khách trong phát triển du lịch cộng đồng của tỉnh Quảng Ninh. Hạ Long có đủ các điều kiện về cơ sở lưu trú, ăn uống, dịch vụ. Thành phố Hạ Long là trọng điểm của vùng kinh tế Bắc Bộ, có điều kiện để phát triển thành khu đô thị sầm uất nhất Việt Nam. Huyện đảo Vân Đồn có đường cao tốc kết nối từ Hạ Long - sân bay quốc tế Vân Đồn. Đặc biệt Vân Đồn là điểm du lịch có nhiều điều kiện cho phát triển du lịch cộng đồng với bản sắc văn hóa của người dân sinh

sống trong vùng vịnh Hạ Long.

3. Các loại hình du lịch

Tài nguyên du lịch Quảng Ninh đa dạng, phong phú, là tiền đề hình thành các loại hình du lịch Quảng Ninh, tiêu biểu như: du lịch cộng đồng; du lịch MICE; du lịch nghỉ dưỡng, chữa bệnh; du lịch sinh thái; du lịch tâm linh; du lịch văn hóa; du lịch nông thôn; du lịch biển đảo; du lịch biên giới.

- Du lịch cộng đồng: hiện nay, tỉnh Quảng Ninh đã phê duyệt “Đề án phát triển du lịch cộng đồng bền vững trên địa bàn tỉnh” (*Quyết định số 4839/QĐ-UBND ngày 29.12.2020*). Dựa vào tiềm năng phát triển du lịch cộng đồng như hiện trạng cơ sở hạ tầng, định hướng phát triển sản phẩm du lịch, không gian du lịch cộng đồng tại Quảng Ninh được xác định gồm: vùng Trung tâm, vùng phía Tây và vùng phía Đông của tỉnh.

Không gian du lịch phía Đông: khu vực miền núi Đông Nam gồm các địa phương: Ba Chẽ, Tiên Yên (phía Tây cao tốc Hạ Long - Móng Cái); khu vực miền núi Đông Bắc: các xã miền núi của huyện Đàm Hà, Hải Hà, Bình Liêu. Sản phẩm du lịch chủ yếu trải nghiệm văn hóa địa phương, tìm hiểu tri thức y học dân gian truyền thống, ẩm thực, nghề thủ công. Khu vực ven biển gồm các xã thuộc huyện Đàm Hà, Hải Hà, thành phố Móng Cái (phía Đông cao tốc Hạ Long - Móng Cái). Sản phẩm du lịch cộng đồng của vùng ven biển chủ yếu phát huy giá trị văn hóa của người Dao ở vùng biển, du lịch sinh thái dựa vào cộng đồng, du lịch nông nghiệp.

Không gian du lịch phía Tây: Thị xã Quảng Yên phát triển loại hình du lịch sinh thái thăm quan, trải nghiệm làng nghề truyền thống. Khu vực Đông Triều, Uông Bí và Hoành Bồ (cũ) tập trung phát triển

sản phẩm du lịch trải nghiệm làng nghề truyền thống; du lịch nông nghiệp, làng hoa; du lịch thể thao, mạo hiểm; trải nghiệm đời sống văn hóa truyền thống đồng bằng Bắc Bộ.

Trong cuốn *Bách khoa thư Du lịch tỉnh Quảng Ninh* dự kiến biên soạn các mục từ về loại hình du lịch cộng đồng như: Lò sứ cổ xã Nam Sơn (Ba Chẽ); Làng nghề đan nón Đại Hiệp (Đầm Hà); Du lịch làng quê Yên Đức, Gốm xứ Đông Triều, Vườn cây ăn quả Đông Triều, Điểm du lịch Quảng Ninh Gate (Đông Triều); Làng chài Ba Hang (Hạ Long); Làng nghề đan ngư cụ Hưng Học, Làng nghề đóng tàu thuyền vỏ gỗ Cồng Mương (Quảng Yên);... Các mục từ được chọn lựa tập trung vào giới thiệu điểm đến du lịch, sản phẩm tại các làng nghề của địa phương.

- Du lịch MICE: loại hình du lịch thăm quan kết hợp hội nghị, hội thảo, triển lãm, tổ chức sự kiện,... Quảng Ninh có thị trường du lịch phát triển, các công ty du lịch đã khai thác loại hình du lịch MICE và đem lại kết quả khả quan. Các đoàn khách MICE thường là khách hạng sang, số lượng đông, tập trung, yêu cầu tiêu chuẩn dịch vụ cao, trọn gói và nhiều tiện ích, thường lưu trú từ 2 đến 4 ngày. Quảng Ninh có cảnh quan thiên nhiên đẹp, có di sản và kỳ quan thiên nhiên thế giới. Cơ sở hạ tầng phát triển đồng bộ, nhiều khách sạn đạt tiêu chuẩn từ 3 - 5 sao, đáp ứng được khả năng tổ chức sự kiện lớn như các hội thảo cao cấp mang tầm quốc gia và quốc tế, các sự kiện văn hóa, thể thao và du lịch.

- Du lịch nghỉ dưỡng, chữa bệnh: Quảng Ninh có hệ thống cơ sở lưu trú phong phú, nhiều khu du lịch nghỉ dưỡng đã được tỉnh kết hợp cùng các doanh nghiệp chú trọng đầu tư với quy mô lớn. Nguồn nước khoáng

nóng có thể đầu tư phát triển loại hình du lịch nghỉ dưỡng, chữa bệnh tại phường Cẩm Thạch, phường Quang Hanh (thành phố Cẩm Phả), huyện Bình Liêu, huyện Tiên Yên. Hiện tại nguồn nước khoáng nóng trên địa bàn phường Quang Hanh và phường Cẩm Thạch (thành phố Cẩm Phả) có điều kiện khai thác khả thi hơn do ưu thế nằm gần trung tâm du lịch Hạ Long và điều kiện giao thông thuận lợi.

Biên soạn các mục từ thuộc loại hình du lịch nghỉ dưỡng, chữa bệnh tập trung vào các điểm đến du lịch như: Khu nghỉ dưỡng, tắm nóng Yoko Onsen Quang Hanh, Nước khoáng thiên nhiên Quang Hanh, Trung tâm Khoáng nóng địa chất (Quang Hanh);...

- Du lịch sinh thái: Quảng Ninh có nhiều tài nguyên để phát triển loại hình du lịch sinh thái như: vườn Quốc gia Bái Tử Long (Vân Đồn); quần thể danh thắng Yên Tử, thác Lừng Xanh (thành phố Uông Bí); thác Mơ, đầm Nhà Mạc (thị xã Quảng Yên); vùng núi Đồng Sơn - Kỳ Thượng (huyện Hoành Bồ); rừng - hồ Yên Lập, núi Chùa Lôi (thành phố Hạ Long); rừng ngập mặn (huyện Tiên Yên); thác Khe Vằn, bãi đá thần núi Cao Ba Lanh (huyện Bình Liêu); hồ Yên Trung (thành phố Uông Bí); hồ Khe Chè, hồ Bến Châu (huyện Đông Triều); hồ Trảng Vinh, hồ Quất Đông, hồ Phênh Hồ, hồ Mán Thí (thành phố Móng Cái); hồ - núi Chúc Bài Sơn (huyện Hải Hà); các bản làng ở Hoành Bồ, Tiên Yên, Bình Liêu, Đàm Hà, Hải Hà,...

Công ty Cổ phần Du thuyền Đông Dương xây dựng chương trình du lịch sinh thái tại làng chài Cửa Vạn trên vịnh Hạ Long và làng quê Yên Đức (huyện Đông Triều). Quy mô bước đầu còn nhỏ nhưng có tính chuyên nghiệp và có sức hấp dẫn tốt đối với khách du lịch. Biên soạn mục từ về loại hình du lịch sinh thái, công trình *Bách khoa thư Du lịch*

tỉnh Quảng Ninh tập trung giới thiệu điểm và khu du lịch sinh thái của địa phương.

- Du lịch tâm linh còn gọi là du lịch tôn giáo: hiện nay, hình thức du lịch tâm linh không chỉ là đi du lịch nhằm mục đích tôn giáo mà còn là hình thức tu học, cầu học tại các điểm tâm linh. Quảng Ninh là nơi phát tích của triều Trần, nơi phát tích của Phật giáo Trúc Lâm, nơi viên tịch của Phật hoàng, nơi có chùa Quỳnh Lâm được coi là trường Đại học Phật giáo đầu tiên của Việt Nam, khu di tích danh thắng Yên Tử được công nhận là di tích cấp quốc gia đặc biệt, hiện đang được xây dựng hồ sơ trở thành di sản thế giới.

Ngoài ra, đền Cửa Ông (thành phố Cẩm Phả); chùa Cái Bầu (huyện Vân Đồn); chùa Long Tiên, đền thờ Trần Quốc Nghiễn (thành phố Hạ Long); chùa Ba Vàng (thành phố Uông Bí); chùa Quỳnh Lâm (huyện Đông Triều); đền thờ Trần Hưng Đạo, miếu Vua Bà (thị xã Quảng Yên);... là các điểm du lịch văn hóa - tâm linh nổi tiếng của địa phương, đón khách quanh năm. Biên soạn mục từ về du lịch tâm linh trong cuốn *Bách khoa thư Du lịch tỉnh Quảng Ninh* sẽ lựa chọn từ một số di tích tiêu biểu trong toàn tỉnh. Số lượng mục từ có hạn vì vậy chỉ có thể lựa chọn mục từ là di tích cấp quốc gia đặc biệt và một số di tích cấp quốc gia.

- Du lịch văn hóa: tài nguyên văn hóa tại địa phương đã thúc đẩy các hoạt động du lịch văn hóa phát triển. Toàn tỉnh hiện có rất nhiều lễ hội được tổ chức hằng năm, góp phần làm nên bản sắc riêng của nhiều loại hình du lịch hấp dẫn tại Quảng Ninh. Các lễ hội thường tập trung từ tháng 1 đến tháng 3 âm lịch, mang nét đặc trưng của mỗi vùng đất: lễ hội đình Quan Lạn (Vân Đồn), lễ hội đình Trà Cổ (Móng Cái), lễ hội đền Cửa Ông (Cẩm Phả), lễ hội Bạch Đằng (Quảng

Yên), lễ hội Yên Tử (Uông Bí), lễ hội Quan Lạn (Vân Đồn),...

Quảng Ninh có 4 khu di tích trọng điểm: khu di tích danh thắng Yên Tử, khu di tích lăng mộ các vua Trần, khu di tích bãi cọc Bạch Đằng, khu di tích Vân Đồn. Ngoài ra còn có nhiều di tích tiêu biểu khác. Khu di tích Yên Tử khác biệt với các khu di tích lịch sử văn hóa khác bởi có giá trị nhân văn và tôn giáo. Không gian Yên Tử rộng lớn, rừng núi hùng vĩ, có sức hấp dẫn nhiều đối tượng khách du lịch, có khả năng kết nối và phát triển nhiều loại sản phẩm, dịch vụ du lịch khác nhau.

- Du lịch nông thôn: Quảng Ninh có vị trí địa lý và địa hình đa dạng phong phú, có đồng bằng, trung du, miền núi và vùng biển. Diện tích đất tự nhiên toàn tỉnh tính đến ngày 01.10.1998 là 611.081,3 ha, trong đó diện tích đất nông nghiệp 243.833,2 ha, đất chuyên dùng 36.513 ha, đất ở 6.815,9 ha, đất chưa sử dụng 268.158,3 ha². Trong những năm gần đây, du lịch nông thôn tại Quảng Ninh đã thu hút số lượng khách tham gia ngày càng đông. Làng quê Yên Đức trên địa bàn thị xã Đông Triều đã chuyển từ mô hình sản xuất nông nghiệp thành một làng quê phát triển loại hình du lịch trải nghiệm, điểm du lịch hấp dẫn từ năm 2011. Trung bình mỗi năm đón từ 20.000 đến 30.000 lượt khách, chủ yếu đến từ châu Âu³. Dựa vào tiềm năng sẵn có tại địa phương như cánh đồng lúa vàng, rừng tre, hàng cau, vườn quả, ngôi nhà cổ, di tích lịch sử, văn hóa, công ty lữ hành đã xây dựng sản phẩm du lịch nông thôn thu hút nhiều khách nước ngoài đến trải nghiệm công việc đồng áng, ruộng vườn cùng người dân.

Các sản phẩm OCOP tại địa phương phong phú, đa dạng, là thế mạnh để Quảng Ninh xây dựng loại hình du lịch nông thôn. Du khách có thể đến thăm quan, trải nghiệm thực tế, tìm hiểu quy trình sản xuất các sản

phẩm đặc sản của địa phương. Một số mô hình du lịch nông nghiệp, sinh thái tại làng quê Yên Đức, vườn cây ăn quả xã Việt Dân (Đông Triều); du lịch cộng đồng nông nghiệp xã Tiền An (Quảng Yên). Thành phố Móng Cái đã đón khách tham quan tại các địa điểm: trang trại Nhân Đào (xã Hải Xuân), vườn cam (xã Quảng Nghĩa), điểm du lịch Triều Dương (xã Hải Tiến),...

Sản phẩm du lịch “Một ngày làm ngư dân” tại đảo Quan Lạn và bãi biển Trà Cổ thu hút nhiều khách du lịch tham gia. Du khách được trải nghiệm cuộc sống thường nhật của ngư dân: câu mực, thả lưới đánh bắt cá,... Một số địa phương khác có biển như: Bình Ngọc, Vĩnh Thục, Vĩnh Trung cũng đang xây dựng kế hoạch để triển khai các sản phẩm du lịch.

Du lịch nông thôn đã giúp cải thiện được sinh kế cho bà con dân tộc và người dân vùng nông thôn thông qua việc bán các sản phẩm nông nghiệp sạch. Phát triển loại hình du lịch này đã góp phần phát triển kinh tế của địa phương, tránh tình trạng người dân bỏ làng bản đi làm xa, giúp người dân giao lưu phát triển văn hóa, quảng bá hình ảnh của địa phương với du khách trong nước và quốc tế.

Mục từ du lịch nông thôn được biên soạn trong công trình *Bách khoa thư Du lịch tỉnh Quảng Ninh* giới thiệu về các điểm đến du lịch nông nghiệp tại mỗi địa phương, làng văn hóa du lịch.

- Du lịch biển đảo: Quảng Ninh là một tỉnh ven biển với địa hình nhiều núi, bờ biển, cửa sông và hàng nghìn hòn đảo. Đặc biệt, tỉnh sở hữu một di sản thế giới là vịnh Hạ Long có vị trí chiến lược lớn trong phát triển du lịch của địa phương. Diện tích toàn tỉnh khoảng 12.000 km², bề rộng 195 km từ Đông sang Tây và trải dài 102 km từ Bắc

xuống Nam. Diện tích mặt biển 6.000 km², chiếm ½ so với diện tích tỉnh. Đường bờ biển dài đã tạo ra nhiều nguồn tài nguyên như: hệ thống các bãi biển, cảnh quan trên vịnh, hệ thống hang động, rừng nguyên sinh, các di chỉ khảo cổ và các di tích văn hóa lịch sử.

Hiện tại có 7 bãi tắm đã được tỉnh công nhận là bãi tắm du lịch và đang được khai thác: thành phố Hạ Long có 4 bãi tắm (bãi tắm công viên Đại Dương, bãi tắm Tuần Châu, bãi tắm Ti Tốp, bãi tắm Soi Sim); thành phố Cẩm Phả có 2 bãi tắm (bãi tắm Lương Ngọc và bãi tắm Quảng Hồng); huyện Cô Tô có 1 bãi tắm (bãi tắm Vàn Cháy).

Vịnh Hạ Long là một vịnh biển kín với diện tích 1.553 km², bao gồm 1.969 hòn đảo (trong đó vùng được công nhận di sản có diện tích 434 km² với 775 hòn đảo). Vịnh Hạ Long đã 2 lần được UNESCO công nhận là di sản thiên nhiên thế giới với giá trị về tiêu chí thẩm mỹ - cảnh đẹp thiên nhiên và giá trị về địa chất - địa mạo. Năm 2012, vịnh Hạ Long trở thành một trong 7 kỳ quan thiên nhiên mới của thế giới do New Open World bình chọn. Bên cạnh đó, vịnh Bái Tử Long có phong cảnh thiên nhiên đẹp, chất lượng môi trường tốt với hơn 300 hòn đảo đá vôi và sa phiến thạch, lớn nhất là đảo Cái Bàu, hệ thống hang động được chia làm 3 nhóm chính: nhóm 1 gồm các hang gầm cổ, tiêu biểu như: hang Sừng Sốt, động Tam Cung, động Lâu Đài, động Thiên Cung, hang Đầu Gỗ, Thiên Long,...; nhóm 2 gồm các hang nền karst tiêu biểu như: Trinh Nữ, Bò Nâu, Tiên Ông, Hang Trống,...; nhóm 3 là hệ thống các hàm ếch biển tiêu biểu như: 3 hang thông nhau ở cụm hồ Ba Hầm, Hang Luồn, Ba Hang,...

Rừng nguyên sinh là nét độc đáo ở vịnh Hạ Long - vịnh Bái Tử Long - Vân Đồn - Cô Tô với hệ sinh thái đa dạng, phong phú,

nhiều loại hải sản quý hiếm phục vụ khai thác, phát triển các loại hình du lịch khám phá, mạo hiểm, ẩm thực.

- Du lịch biên giới: Quảng Ninh có 3 cửa khẩu thông thương với Trung Quốc là Móng Cái (thành phố Móng Cái), Hoành Mô (huyện Bình Liêu) và Bắc Phong Sinh (huyện Hải Hà). Cửa khẩu quốc tế Móng Cái thông thương sang cửa khẩu quốc tế Đông Hưng (huyện Đông Hưng, tỉnh Quảng Tây, Trung Quốc) đã trở thành trung tâm du lịch lớn với tuyến du lịch biên giới đặc sắc, có khả năng cạnh tranh trong khu vực. Các công ty lữ hành tập trung đón khách theo các loại hình: khách Việt Nam sử dụng thông hành và hộ chiếu đi Trung Quốc; khách Trung Quốc sử dụng thông hành tham quan du lịch Móng Cái và khách Trung Quốc sử dụng hộ chiếu đi du lịch Việt Nam. Loại hình du lịch biên giới phát triển sôi động, thu hút nhiều khách du lịch Trung Quốc và nội địa vì thủ tục xuất nhập cảnh nhanh, gọn, được trải nghiệm mua sắm nhiều loại hàng hóa giá rẻ. Tại Trà Cổ - Móng Cái đã hoàn thành một cụm du lịch mang đậm văn hóa vùng miền, là điểm kết nối các chương trình du lịch thương mại - biên giới và du lịch nghỉ dưỡng, tắm biển. Tỉnh đang đầu tư phát triển cơ sở hạ tầng, dịch vụ tại cửa khẩu Hoành Mô và Bắc Phong Sinh, kết nối các cửa khẩu và địa danh du lịch trên trục đường biên giới để tạo thành các sản phẩm du lịch đặc sắc.

Bách khoa thư Du lịch tỉnh Quảng Ninh dự kiến biên soạn 9 mục từ về các loại hình du lịch tiêu biểu tại địa phương: du lịch cộng đồng; du lịch MICE; du lịch nghỉ dưỡng, chữa bệnh; du lịch sinh thái; du lịch tâm linh; du lịch văn hóa; du lịch nông thôn; du lịch biển đảo; du lịch biên giới. Để tiến hành biên soạn các mục từ này, các soạn giả cần đưa ra mô hình cấu trúc của

mục từ. Trên cơ sở lý thuyết về bách khoa thư và thực tiễn về loại hình du lịch Quảng Ninh, chúng ta có thể đưa ra cấu trúc vi mô mục từ loại hình du lịch trong *Bách khoa thư Du lịch tỉnh Quảng Ninh* như sau:

- Tên loại hình du lịch;
- Định nghĩa;
- Quá trình hình thành và phát triển của loại hình du lịch;
- Một số hình ảnh minh họa (nếu có);
- Tài liệu tham khảo.

4. Kết luận

Tìm hiểu, nghiên cứu tài nguyên du lịch nói chung cũng như tài nguyên du lịch tại Quảng Ninh nói riêng là tiền đề nghiên cứu các loại hình du lịch tại Quảng Ninh. Trong hoạt động du lịch, tài nguyên du lịch đóng vai trò quan trọng, là một trong những yếu tố cơ bản giúp các nhà quản lý xây dựng sản phẩm du lịch mang tính chất đặc thù của địa phương. Tài nguyên du lịch còn là một trong những cơ sở quan trọng trong việc phát triển các loại hình du lịch. Tài nguyên du lịch tự nhiên cũng như tài nguyên du lịch nhân văn đều là những yếu tố đóng vai trò quan trọng trong đời sống xã hội, tạo nên môi trường cảnh quan phong phú, điều hòa khí hậu, giữ gìn các giá trị lịch sử truyền thống của dân tộc. Trên cơ sở tìm hiểu rõ các nguồn tài nguyên du lịch tại Quảng Ninh, nhóm nghiên

cứu đã phân loại được 9 loại hình du lịch tại địa phương. Từ đó xây dựng cấu trúc của từng loại mục từ trong công trình *Bách khoa thư Du lịch tỉnh Quảng Ninh*.

CHÚ THÍCH

1. <http://ocop.com.vn>.
2. <https://www.quangninh.gov.vn/Trang/ChiTietBVGioiThieu.aspx?bvid=457>.
3. <https://baoquangninh.com.vn/khu-du-lich-lang-que-yen-duc-bien-thach-thuc-thanh-co-hoi-vang-2487130.html>.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Ngô Thị Diệu An, Nguyễn Thị Oanh Kiều, *Giáo trình tổng quan du lịch*, Nxb. Đà Nẵng, Đà Nẵng, 2014.
- [2] Nguyễn Văn Đính, Trần Thị Mai Hòa, *Giáo trình kinh tế du lịch*, Nxb. Lao động - Xã hội, Hà Nội, 2006.
- [3] Hội đồng Quốc gia chỉ đạo biên soạn Từ điển bách khoa Việt Nam, *Từ điển bách khoa Việt Nam*, 4 tập, Nxb. Từ điển bách khoa, Hà Nội, 1995 - 2005.
- [4] Hà Học Trạc, *Lịch sử - Lý luận và thực tiễn biên soạn Bách khoa toàn thư*, Nxb. Từ điển bách khoa, Hà Nội, 2004.
- [5] Ủy ban nhân dân Thành phố Hà Nội, *Bách khoa thư Hà Nội*, tập 15, *Du lịch*, Nxb. Thời Đại, Hà Nội, 2008.
- [6] Ủy ban nhân dân tỉnh Quảng Ninh, Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch Quảng Ninh, *Quy hoạch tổng thể phát triển du lịch Quảng Ninh đến năm 2020, tầm nhìn đến năm 2030*, Quảng Ninh, tháng 6.2014.